

беруть участь в ньому, особливих правових відносин, які зазнають реформування, звідси витікає й розширення меж його застосування на практиці.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40 – 44. – Ст. 356.

2. Договірне право: Особлива частина: Підручник. / За ред. Дзери О. В. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

3. Яворська О. С. Договір довічного утримання: проблеми теорії та практики застосування / О. С. Яворська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. Збірник наукових праць / Головний редактор В. Л. Ортинський. – Львів: Льв. ДУВС, 2009. – Вип. 3.

УДК 347.61 (043.2)

Стецюк І. Б., студентка,
Юридичний факультет,
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: Лукасевич-Крутник І. С., к.ю.н., доцент

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ СІМ'Ї

Інститут сім'ї за тривалий період свого існування зазнавав досить значних змін і сьогодні цілком обґрунтовано посідає одне з основних місць серед визначених досягнень людства, виступаючи одночасно й істотною ознакою цивілізації.

В юридичній науці робилися численні спроби розкрити поняття «сім'ї». Проте однастайності у поглядах вчених на визначення поняття «сім'я» досягнуто так і не було, що зумовлює необхідність висвітлення власного бачення цієї проблеми та формулювання авторського визначення поняття «сім'ї», виділення її основних ознак, що і виступає метою доповіді [1, с. 83].

Слово сім'я походить від слова «сьемь», що означає «робітник, слуга, домочадець». Виходячи з цього, у первісному розумінні сім'я розглядалась як коло осіб, які визначалися як робітники, слуги, домочадці, тобто особи, пов'язанні певними економічними зв'язками [2, с. 47-48]. Перше наукове обґрунтування історичної та соціальної ролі сім'ї дав Ф. Енгельс, який писав: «Сім'я дає нам у мініатюрі картину тих самих протилежностей та протиріч, у яких рухається суспільство, а суспільство – це маса, що складається повністю з індивідуальних сімей, немов з молекул».

Поняття сім'ї вживається в соціологічному та правовому (або юридичному) значенні. Соціологічне визначення полягає в тому, що сім'ю

можна визначити як малу соціальну групу, що володіє історично визначеною організацією, члени якої пов'язанні шлюбами чи родинними відносинами, спільністю побуту, взаємною моральною відповідальністю і соціальною необхідністю, яка зумовлена потребою суспільства у фізичному і духовному відтворенні населення. А на думку В. С. Гопанчука, який вважає, що соціологічне значення поняття «сім'ї» є основним і юридичного закріплення не потребує, сім'я – це заснована на шлюбі чи кровному спорідненні невелика група людей, члени якої пов'язані спільністю побуту, взаємною моральною відповідальністю та допомогою [3, с. 30].

Проте використання саме соціологічного визначення поняття сім'ї в юриспруденції викликає сумнів, оскільки у ньому не названі саме ті властивості, які необхідні для юридичної науки і практики. В наслідок цього сформовано два протилежних напрямку у правових дослідженнях [1, с. 85].

Перш за все слід зазначити, що в Сімейному кодексі України, який був прийнятий 10 січня 2002 р. та вступив в дію 1 січня 2004 р., вперше було нормативно закріплено поняття «сім'я» через визначення складу сім'ї, підстав для її створення та ознак (ст. 3 СК України) [4]. Проте, З. В. Ромовська, як розробник Сімейного кодексу України не включила норму, яка містила б повноцінну дефініцію поняття «сім'я».

Важливим питанням є визначення ознак сім'ї. Насамперед, сім'я, безумовно, є певним об'єднанням осіб, яке утворилось у результаті укладення шлюбу, кровного споріднення, факту усиновлення чи іншої форми прийняття дітей на виховання. Такому об'єднанню властиве спільне проживання та введення спільного господарства, наявність спільних сімейних особистих та майнових прав та обов'язків, а також взаємна моральна та матеріальна підтримка. Метою утворення сім'ї, як правило, є народження та виховання підростаючого покоління. В той же час це означає, що коли в подружжя немає дітей, немає і сім'ї [5].

Деякі вчені пропонують доповнити поняття сім'ї такою ознакою, як захист сім'ї державою.

В науковій літературі з сімейного права вчені вважають, що доцільніше говорити про спільне життя, а не про спільне проживання чи спільний побут. На думку деяких учених, поняття «спільне життя» охоплює не лише спільне проживання, спільний побут, ведення спільного господарства, але й поняття взаємної моральної та матеріальної підтримки, взаємну спільність сімейних інтересів, взаємну потребу людей у постійному спілкуванні один з одним (В. І. Бошко, В. О. Рясенцев, І. В. Жилінкова). Ми підтримуємо таку точку зору, оскільки поняття «спільне життя» є точною узагальненою характеристикою специфічних відносин, що пов'язують членів сім'ї. Термін «спільне життя» через свою

стислість і змістовність повинен бути широко впроваджений у юридичну науку. Разом з тим, вважаємо за необхідне зробити й певні застереження щодо можливого спрощеного розуміння «спільного життя» стосовно обмеження лише суто побутовими та господарськими моментами. У нашому суспільстві чимало прикладів, коли друзі, сусіди, співробітники надають один одному різноманітну допомогу у веденні господарства, взаємно один одного підтримують, спільно виконують господарські роботи тощо. Але це жодним чином не може бути підставою, щоб визнавати їх сім'єю. Ознакою сім'ї також є наявність між її членами взаємних прав та обов'язків. Це не означає, що вони виникають одночасно, як це має місце у цивільних правочинах (наприклад, купівля-продаж, будівельний підряд і т.ін.). Навпаки, ці обов'язки можуть виникати після виконання, наприклад, обов'язків батьків перед дітьми, і в цьому випадку у дітей виникатиме «зворотний» обов'язок щодо своїх батьків.

Спільне життя неможливо ототожнювати із спільним проживанням, спільне життя має значно ширшу сферу застосування. Поняття «спільне життя» охоплює такі важливі елементи процесу життя, як взаємне піклування, виникнення спільних інтересів, появу домовленостей, що стосуються самого існування сім'ї, її розвитку, наприклад, народження дитини тощо. Поняття «спільний побут» охоплює поведінку осіб, яка пов'язана з організацією домашнього господарства, житла, власне проживання. А чи не можуть будь-які сторонні особи організувати спільне проживання, не будучи сім'єю? Звичайно, можуть, наприклад, у гуртожитку. Організувати спільний побут, наприклад, на комунальній кухні. Усе це свідчить про те, що у визначенні поняття сім'ї була зроблена концептуальна помилка. Не спільне проживання, а саме спільне життя є основою для визначення поняття сім'ї [1].

Отже, на підставі наведеного вище пропонуємо ч. 2 ст. 3 Сімейного кодексу України викласти у такій редакції: «Сім'я – це юридичний зв'язок між фізичними особами, заснований на шлюбі, відносинах родинності, усиновленні або інших підставах, передбачених у законі, який проявляється у наділенні їх на засадах рівності взаємними особистими немайновими та майновими сімейними правами та обов'язками, спільному житті, спільності інтересів та взаємній юридичній відповідальності».

Таким чином, питання поняття та ознак сім'ї досі залишається спірним, а саме тому наукові роботи, присвячені даній темі, залишаються актуальними.

Література

1. Ватрас В. А. Поняття «сім'ї» у сімейному праві України / В. А. Ватрас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09vvaspu.pdf>.
2. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 264 с.
3. Сімейне право України: підручник / за ред. В. С. Гопанчука. – К. : Істина, 2002. – 304 с.
4. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – №21-22. – Ст.135
5. Лозова Г. О. Законодавче визначення сім'ї та шлюбу/ Г. О. Лозова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univer.km.ua/visnyk/960.pdf>.

УДК 347.24:347.65/.68(043.2)

Тимошенко В. Ю., Загарук С. М., студентки,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ УЧАСНИКІВ ТОВАРИСТВ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Розвиток цивільних правовідносин викликає необхідність забезпечити право осіб на спадкування не лише майна, грошових цінностей, а й корпоративних прав, що належали особі за життя. На сьогоднішній день найбільш розповсюдженою формою існування корпоративних юридичних осіб в Україні є товариство з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). Незважаючи на достатньо тривалий період існування цієї конструкції не лише в світовій практиці, а й у законодавстві України, реальні механізми здійснення, охорони та захисту прав учасників цього виду організацій залишаються поза увагою законодавця. В свою чергу це призводить до безлічі корпоративних конфліктів, про що свідчить стрімко зростаюча кількість судових справ зі спорів між учасниками ТОВ та між учасниками та товариством.

Згідно зі ст. 147 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) частка у статутному капіталі ТОВ переходить до спадкоємця учасника товариства, якщо статутом товариства не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників товариства.

Згідно з положеннями ЦКУ до правонаступника переходять майнові права учасника ТОВ, якщо інше не передбачено статутом. Відповідно до ст. 55 Закону України «Про господарські товариства» в зв'язку зі смертю громадянина – учасника ТОВ у спадкоємців виникає переважне право вступу до цього товариства. Право участі автоматично до правонаступників